

Stanko Bloudek (1890–1959) v Selški dolini

Julijana Prevc

V letošnjem letu obeležujemo 50-letnico smrti Stanka Bloudka. Po njem se imenuje najvišja nagrada za šport Republike Slovenije, ki jo zaslužnim športnikom podeljujejo od leta 1965. Najbrž ga vsi najboljše poznamo kot konstruktorja smučarske letalnice v Planici. Manj znano je, da je z nasveti svetoval pri gradnji največjih svetovnih skakalnic v tujini, še manj pa je znano, da je bil graditelj še okoli sto manjših smučarskih skakalnic v različnih slovenskih krajih. Narisal je načrte tudi za skakalnice v Dolenji vasi in v Sorici.

Smučanje v Selški dolini se je razmahnilo po prvi svetovni vojni. Skakanje na smučeh se je razširilo pred drugo svetovno vojno. Pravi razcvet pa je doživelo v petdesetih letih prejšnjega stoletja z izgradnjo Bloudkovih skakalnic v Dolenji vasi in v Sorici.

Prva skakalnica (27 metrov) v Dolenji vasi je bila zgrajena pod Babnikom poleti leta 1952. Pozimi so že pridno trenirali. Naslednje leto je inž. Bloudek svetoval določene popravke, kar je razvidno iz do-

pisa gospodu Jožetu Megušarju z dne 27. 7. 1953: "V drugem načrtu so označene korekture profila sedanje 27-metrške skakalnice. Tudi tu ne bo mnogo dela, ker je teren v zaletu po dveh letih zagotovo že zrahljan. Zalet bo treba za 2 m podaljšati in izkopati podest, v sredini zaleta pa cca. 30 cm odkopati. Ta material se mora po višinskih merah nasipati na mizo, ki je bila dosti preravna. S tem se bo miza tudi za 30 cm zvišala in se bo lažje skakalo čez hrbet. Spodnji lok se je nekoliko usedel in je nastal preoster. Polmer ne sme pasti pod 32 m. Tu sedaj lahko nasipate po merah v načrtu (40 cm) ali pa lahko spodaj vkopljete tudi lok (s tušem označena črta) in do iste mere material za malo nasipa višje gori. To vsekakor napravite, ker bo potem skakanje mnogo varnejše, posebno pri padcih." Skakalnice niso uspeli popraviti, ker so se posvetili izgradnji 20-metrške skakalnice. "Bregarco" so s krampi in lopatami naredili v štirinajstih dneh. Teren je bil zelo ugoden. Treba je bilo samo posekati drevesa, poravnati teren in narediti odskočno desko. Stanko Bloudek je v že prej imenovanem dopisu zapisal: "Najprej morate od zgornjega borovca točno določiti bodočo os ska-

kalnice in potem zabiti po 4 m od borovca navzdol količke do izteka. Pri 30 m od borovca navzdol zabijte ali vkopljite 4 močne kole (premer 15–20 cm), na katere pribijete krajnike ali plohe. Če imate na razpolago kamenje, potem je bolje, da napravite kamnito škarpo. Da dobite material za nasip odskoka, sem predvidel izkop treh startnih jam, da se olajša zalet. Ta material bo ravno zadoščal za nasip odskoka, izravnavo zaleta in doskoka. Po poseku dreves, ki jih morate čisto pri koreninah odžagati, morate teren samo poravnati. Za malo nasipanje spodnje loka pa morate dobiti material nekje ob strani skakalnice. Da bo dobila skakalnica tudi primeren izgled, Vas prosim, da pazite na širine po načrtu."

Jože Megušar je šel osebno na Smučarsko zvezo v Ljubljano, da je sporočil Bloudku novico o zgrajeni skakalnici. Slednji ni mogel verjeti, da jo je možno zgraditi v tako kratkem času, in se je takoj s kolesom odpravil v Selško dolino preveriti informacijo. Nad opravljenim delom je bil več kot zadovoljen. Vedel je, da fantje potrebujejo tudi večjo skakalnico, zato je narisal načrt za 50-metrsko skakalnico, ki naj bi jo zgradili pod Golim rebrom, a tega kasneje niso uspeli narediti.

Poleg članov TVD Partizan Selca so bili nad smučarskimi skoki navdušeni tudi fantje v Sorici. Tudi njim je Bloudek narisal načrta za skakalnici. 14-metrška skakalnica je bila v Grobeh. Drugo skakalnico so zgradili na Lajti. Izkopali so zalet in material porabili za mizo. Zaradi mokrega terena so morali v izteku položiti cevi, da so zemljo osušili. Otvoritev 43-metrške skakalnice v Sorici je bila 8. marca 1956. Iz zapisnika Ljubljanske smučarske podzveze je razvidno, da je apelirala na klube in društva, naj se tekmovanja udeleži čim več njihovih tekmovalcev. Ludvik Jelenc se spominja, da so bili v meddruštvenih tekmah v smučarskih skokih Sorčani boljši kot Selčani. Pri Sorčanih sta blestela predvsem Matevž Jensterle in Franc Kejžar, pri Selčanih pa Lojze Benedik, Šrajev s Studena. Ludvik se spominja skokov v Planici. Pot tja je bila naporna. Iz Sorice so se peš odpravili v Podbrdo. Tu so šli na vlak in se z njim peljali v Kranjsko Goro, potem pa spet peš v Planico.

Člani obeh telovadnih društev so se udeleževali meddruštvenih tekem in republiških tekmovanj. Pogoji za udeležbo je bil opravljen zdravniški pregled. Tekmovalci so navadno tekmovali vsaj v dveh disciplinah: v smučarskih skokih in tekih. Člani Telovadnega društva (TVD) Partizan Selca v samih skokih niso dosegali vidnih rezultatov. Uspešnejši so bili v smučarskih tekih, kjer so se uvrščali tudi na prva štiri mesta. Zelo uspešna je bila Marija Habjan, ki je zasedla 1. mesto na republiškem prvenstvu v Kočevju leta 1954. Minka Mesec, Lopatovcova iz Selc, je dosegla 3. mesto, na državnem prvenstvu v Delnicah prav tako 3. mesto, v Ihanu pa 1. mesto. Tone Demšar, Gobovcov z Rudna, je bil prvi na armijskem prvenstvu leta 1953. Smučarskim tekom so posvečali več pozornosti. Januarja 1955 so organizirali šestdnevni tečaj pod vodstvom Matevža Kordeža.

Smučji, s katerimi so skakali, so bile narejene iz jesenovega lesa. Večinoma so bile dolge 2,25 m ne glede na višino skakalca, široke pa 10–11 cm. Imele so tri žlebove. Okovje so kupovali v Kropi. Janez Krek iz Selc je izdeloval smučarske čevlje.

TVD Partizan Selca je organiziralo meddruštvene tekme, ki so se jih udeležili tekmovalci iz sosednjih društev: iz Škofje Loke, Kroke, Javornika itd.

Danes Bloudkovi skakalnici v Sorici skoraj nista več prepoznavni. Skakalnice na Lajti brez pomoči domačinov ne bi našli. Na njej rastejo dvajset in več let stara drevesa, v izteku pa je še vedno travnik kot pred petdesetimi leti. Ob njem ima dom Peter Kejžar, ki z veseljem vsakemu pokaže, kje so včasih skakali.

Skakalnica pod Babnikom je bila do nedavnega lepo vzdrževana. Sedaj jo je že začel zaraščati gozd. "Bregarca" je lepo ohranjena, za kar ima nedvomno vse zasluge Športno društvo Dolenja vas, ki je leta 1999 oživilo tekme v smučarskih skokih. Tekme so odvisne od nizkih temperatur, zato jih ne uspejo organizirati vsako leto.

Stanko Bloudek je vedno poudarjal "Ich bin Flieger." (Slov.: Jaz sem letalec.) Pomembno je, da se ohranja Bloudkova dediščina in njegova navdušenost nad smučarskimi skoki. Naj je Dolenjščanom nikoli ne zmanjka.

Priveditveni odbor

Predsednik:	Cuk Tone
Glavni tajnik:	Arko Andrej
Gospodarski referent:	Karničnik Ignac
Tehnični referent:	Smole Lado
Organizacija:	Oražem Dušan
Propaganda:	Haler ing. Dušan

*

Delegat SZS:	Pohar ing. Gustl
Glavni sodnik za teke:	Gnidovec Ante
Glavni sodnik za skoke:	Šramel Bogo

*

Na prvenstvu sodeluje 7 članov državne reprezentance v skokih, v tekih pa 9 članov. Razen tega sodelujejo skakalci in tekači I., II. in III. zveznega razreda ter prvaki vseh slovenskih smučarskih podvez. Tekmujejo člani in članice, starejši in mlajši mladinci in mladinke.

REPUBLIŠKO
PRVENSTVO
V TEKIH IN SKOKIH

KOČEVJE 1954

Vozdrav tekmovalcem

Kočevje, zgodovinsko mesto iz naše narodno-osvobodilne vojne — kjer je v prvih dneh oktobra leta 1943 zasedal Zbor odposlancev slovenskega naroda, prvih demokratično voljenih zastopnikov ljudstva, ki so na tem zasedanju položili temelje slovenske državnosti — vas, vse udeležence in udeleženske letošnjega republiškega prvenstva, toplo pozdravlja.

Vzradošeno nad tem, ker se vrši ta pomembna prireditve v zgodovini slovenskega smučarstva prvokrat na Dolenjskem, je Kočevje obenem prepričano, da bo dolga vrsta udeležencev, še posebej pa naši olimpijski tekmovalci, pokazala nove poti za razvoj zimskega športa pri nas, v mladem rodu naših smučarjev pa zanelila ogenj vztrajnosti in poguma.

*

SKAKALNICA je zgrajena pod Mestnim vrhom po načrtih ing. Stanka Bloudka. Njena kritična točka znaša 45 m.

*

PROGE so speljane v dolžini dveh, petih, desetih in petnajstih kilometrov po Mestnem logu, mimo Mozlja, po partizanskih kurirskih poteh, ob vznožju Fridrihštajna do cilja v Kočevju.

Spored prireditev

29. januar

19.30 Slavnostna otvoritev skakalnice z nočnimi tekmami.

30. januar

9.30 Teki na vseh progah — posamezno.

13.30 Skoki v konkurenciji za starejše in mlajše mladince.

31. januar

9.30 Tek štafet za člane 3 × 10 km in za mladince 3 × 5 km.

10.50 Skoki za kombinacijo.

13.30 Skoki članov v konkurenciji za republiškega prvaka 1954.

Udeleženci tekme v Kočevju (od leve proti desni): Tone Demšar, Gobovcov z Rudna, Janez Polda, Zalogarjeva Micka, Jože Megušar, Angela Kordež (Jamnik), Vida Golc z Gorij, g. Rak in g. Hribar iz Ihana. Foto: arhiv Jožeta Megušarja

Selca, januar 1955. Udeleženci tekaškega tečaja, ki ga je vodil Matevž Kordež. Palice, ki so jih uporabljali tečajniki, so bile narejene iz leskovih vej. Foto: arhiv Jožeta Megušarja

DIPLOMA

Tov. Habjan Marija

član TVD Partizan-Selca je dosegel

na tekmovanju republiško prvenstvo

v disciplini tek

I. mesto

v Kočevju dne 31.I. 54.

Predsednik: Teh. vodja:

Diploma
Marije Habjan.
Arhiv Marije Habjan

Ime	roj	stan.	okoliš	tečaj	1.	2.	3.	4.	5.	6.	Delovni treni		
1. Demšar Tože	36.	Rudno	Del. sedlar.	T. 2	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	dober	
2. Habjan Kabanke	37.	Selca	vaj. Korinar.	T. 3	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	dober	
3. Pogušnik Peter	37.	Del. vas	vaj. Korinar.	T. 3	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	dober moško	
4. Šušter Stanko	36.	Rudno	Del. sedlar.									✓	
5. Bertencelj Jan		Selca	vaj. Mizar.		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	preložen
6. Ramovš Jožica	39	Del. vas	vaj. Čulgar	T. 2	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
8. Markelj Joža	40	Čajče	vaj. Mizar.		✗	✗	✓	✓	✓	✓	✓	✓	dober
9. Klemenčič Lopa		Sečbje	vaj. Korinar	T. 2	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	dober
10. Rokovec Anton		Kališe	vaj. Korinar		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
11. Rokovec Tože	44.	Del. vas	osmenica Selca	T. 1	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
12. Rokovec Jan	38	Del. vas	vaj. Korinar	T. 3	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
13. Hresc Mirka	36	Selca	Del. Mizar	T. 10	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	dober
14. Habjan. iz Mirkov	40.	Del. vas	Dijakinjažer	T. 6	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	dober
15. Šušter Franke		Selca	Del. Mizar		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	

Seznam udeležencev tečaja. Arhiv Jožeta Megušarja

Foto: Dare Prevc

Tekaške in skakalne smuči. Lastnik vseh je Jože Megušar. Od leve proti desni:

1. Tekaške smuči iz jesena, izdelek kolarstva Sitar, Ljubno, 1952.
2. Prve lepljene smuči iz jesena, izdelal jih je Zvone Debeljak s Primskovega pri Kranju in jih poimenoval Ledine.
3. 240 cm dolge skakalne smuči iz jesena, izdelek kolarstva Sitar, Ljubno, 1952.
4. Navadne oz. terenske smuči iz jesena, izdelek kolarstva Sitar, Ljubno.

Skakalne smuči so imele tri žlebove.
Foto: Dare Prevc

Skakalnica na Lajti
v Sorici danes.
Foto: Dare Prevc

Skakalnica pod Babnikom pri Dolenji vasi. Foto: Dare Prevc

"Bregarca" v Dolenji vasi. Foto: Dare Prevc

Pisni viri:

Dopis Stanka Bloudka z dne 27. 7. 1953. Arhiv Jožeta Megušarja, Dolenja vas 22, Selca.

Zapisnik Skupščine Ljubljanske smučarske podzveze. 26. 11. 1995. Ibidem.

Obvestilo TVD Partizan Selca, 11. 1. 1955. Ibidem.

Leteči človek, Stanko Bloudek: (1890–1959). Ljubljana: Tehniški muzej Slovenije, 2009.

Ustni viri:

Jože Megušar, Dolenja vas 22, 4227 Selca.

Ludvik Jelenc, Zgornja Sorica 24, 4229 Sorica.

Peter Kejžar, Zgornja Sorica 67, 4229 Sorica.